

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminea, Fieca una data pe septimana, — Pretulu: pe 1 anu 10 fl. pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 40 doideceni, or 3 galbini mon. sunatória. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiecare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 55.

Brasiovu, 24/12 Iuliu 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Telegramu.

Vien'a 21 Iuliu. Una scrisóre de mana prenalta din 10 daruiesce ord. corónei de feru clas'a I-a EE. SS. Siulutiu si Siagun'a, lui Fogarasi si Popp de cl. alu II-a; Alduleanu, Rannicher, Puscariu, Binder si Gull de cl. a III-a; comesulu Courad Schmidt comandatoru ord. Leopoldinu, Grois ord. Leopoldinu.

† Pausu lui **Simeone Barnutiu**. A trei'a di de inaltirea se celebrá parastasu pentru marele barbatu Dr. Simeone Barnutiu in Blasiu cu una pompa rara. Memori'a lui se reinnoi in campulu libertatei prin reminiscentii oratorice plene de doliu si de encomiale fapteloru lui. A imbracatu de sene doliu tóta tenerimea romana, si cu acést'a fapta a datu Blasulu dovedi la lume, ca déca sciù produce spirite geniale si apostoli pentru latirea luminei in sinulu natiunei, elu sci a fi mustra si intru condemn'a pretiure a meriteloru si fapteloru loru, renoidule memori'a dupa cuviintia, ceea ce servesce numai spre inaltirea opiniunei generali despre spiritulu ce domina in Blasiu.*)

Dela dieta.

In siedinti'a din 18 Iuliu se deschise desbatere generala asupra a III-a propusetiune r. despre ordinea dietala séu legea electorala.

Gabriele Manu apara proiectulu maioritatiei din resputeri si 'i arata precelent'a superioritate facia cu opiniunea minoritatiei, fiendu-ca acela tiene si de principiale constitutiunei vechi, pe candu proiectulu minoritatiei face tabula rasa si deschide totu una data calea si intrarea Ardélului in senatulu imp. angustu; ér' elu dimpreuna cu conationalii sei nu va, ca diet'a Transilvaniei se decada la neinsemnatatea dieteloru provinciale de dincolo de Laita; se dechiara si pentru institutulu de regalisti, cari fiendu in numeru mai micu nu potu face influinti'a regimului preponderante asupra dietei, si sta pentru ne amenat'a desbatere speciala a propusetiunei. (Ne vomu mai reintórce).

Comesulu Schmidt propune, cá reportulu comisiunei se se predè comitetului alesu pentru a V-a propusetiune r. pentru impartirea tieriei, cá acel'a folosinduse de opiniune maioritatiei si minoritatiei cá de materialu, se le combine intr'altu proiectu de lege, cá se consune si cu nou'a impartire a tieriei. Unu comitetu cá acest'a apoi se se insarcinese a face cu privire la sectiunea a II-a a art. de lege din 1791 si propunerea: déca si subtu ce conditiuni se concede dreptulu unei minoritati a 'si dá votulu divergente cá se se primésca in resp. representatiunea spre a merge la cunosciinti'a mai inalta; elu 'si spriginesce acést'a propusetiune cu cugetu, dór' va poté amená desbaterea asupra lezei electorale, dicundu, ca nu 'lu multumesce

*) Relatiunea, ce diceti, ca nio-ati tramisu, inca nu o primiramu la mana; de aceea nu aveti cuventu a ne imputá nepublicarea ei. — Red.

neci proiectulu maioritatiei, neci alu minoritatiei, care est'a eschide institutulu de regalisti: apoi ca impartirea cercurilor de alegere in ambe proiecte se face dupa impartirea tieriei de acum, de aceea se se amene pana dupa impartirea noua cum hotarise una data dirt'a.

Binder sta pe lenga sistem'a de staturi, nu vré, cá proprietatea mare se fia deosebitu representata si pana candu ea nu vré se vina la dieta, neci n'are lipsa a fi representat'a aici; ei place inse representarea larga a burgariloru, pentru-ca ei ar' fi portatorii noiei culturi si vré si institutulu de regalisti, totusi se alatura la propusetiunea comesului.

Eppulu Fagarasi escusa legislativ'a vechia, care déca nu facea unu salto mortale la 1848, acuma aru fi inaintatu in progresu si mai multu. Déca aru fi vorb'a de representatiunea intereseloru, atunci amu trebui se avemu grigia si de garantarea intereseloru santei coróne apost. unguresci. Trebuie se ne padimu in tocma de nabusirea principiiloru democratice, cá si de hrapirile potestatiei absolute. Nu se invoiesce cu propunerea comesului, ci vré catu mai curundu deciderea propusetiunei acesteia, cá tier'a se iésa o data din provisoriu.

Puscariu si Elia Vlassa critica aspru votulu minoritatiei, cum? speramu ca ne voru impartasi. Mai vorbesce br. Friedenfels pentru Schmidt si repres. regimului Jakkab pentru pertractarea propusetiunei neamenabila apoi; urmá votarea asupra propunerei lui Schmidt si incheierea siedintiei.

In siedinti'a din 20 Iuliu se decise cu respringerea propunerei lui Conrad Schmidt a luá inainte desbaterea speciala,

Rannicher e aoperatoriulu regimului. Se perlege una petitiune a Trascaului data prin reg. Koronka, prin care se cere dreptulu de a 'si avé deputatulu seu, ca se concrede comitetului.

Dep. Obert se mai incórda a refrange imputatiunile ce se facura proiectulu minoritatiei, cumca ea ar' vré se introduca reprezentanti mostenitori d. e. pe episcopi, rectorii celoru dóue universitati etc., si cumca institutulu regalistiloru n'ar' fi de a se lepadá cum vré minoritatea; elu apelésa la constitutiunile de dincolo de Laita, ca si ele ar' fi cam asemenea, cá cum ar' vré ddloru mortisiu grapisu a ne viri in sen. angustu, facundu tabula rasa din autonomi'a Ardélului. Si totu 'si recomandá proiectulu, care pretinde pentru sasi 40 de reprezentanti pentru romani 53 pentru romano-secui 66.

Dep. Moga referintele maioritatiei ei sfarama asertele, combatandu privilegiale casteloru, care s'ar' introduce cu representatiunea intoreseloru si pledésa pentru representarea pura a poporului, care principiu se radiuna si pe legile cele vechi ale tieriei; nu are sperantia, cá unu altu comitetu se póta contopi opiniunea maioritatiei cu a minoritatiei atatu, sunt de opuse. Mai vorbesce Binder apoi, se face votisare si propunerea lui Schmidt cade trecunduse la desbaterea speciala, si titul'a se primi dupa proiectulu minoritatiei asia: „Proiectu de lege privitoriu la ordinea dietala pentru marele-principatu Transilvani'a“ cu tóte, ca Eppulu Fogarasi vré in titula se se faca provocare la art. X

si XI din 1791. La §-lu intai se incinera aspre debateri. Sasii vréau stergerea §-lui séu dupa proiectulu minoritatei, ér' eppulu F a g a r a si imputa aspru sasiloru, ca dreptulu istoricu se pretinse de atatu pucinu in adunarea acést'a. Siedinti'a se incheia pana a nu se decide §-lu 1. (Vedi ordinea dietala publicata acum anulu. — R.)

Reforme in unii articuli din patent'a urbariala. (Continuare).

III. Sub ticalosulu rege Wladislau II sórtea tieraniloru se decide pe cativa seculi inainte in modulu celu mai barbaru si mai fatalu pentru poporu si pentru patria. Cu privire la starea iobagimii domnii era pe atunci desbinati in dóua partite inversiunate. Cei lipsiti de sclavi pre cati le-ar' fi trebuitu, se luptá pentru liber'a mutare a iobagiloru dintr'o mosia la alt'a, pentru-cá adica se póta capata si ei bratie muncitóre; din contra cei carii avé iobagi, nu 'i lasá odata cu viéti'a cá se se mute de pe mosiile loru, ci dicea celorulalti: déca ve trebuescu iobagi, cumparative, séu aducetive (rapiti) din alte tieri. Pre langa acésta ei si tracta pe iobagi fórté brutalu. Pe la inceputulu domniei lui Wladislau se parea ca va reesi partit'a liberei migrari. Intru adevéru Wladislau a re'mprospetatu si publicatu din nóu legea lui Sigismundu din a. 1435; preste acésta fiindca ori-cum, iobagii in domenele regesci era tractati multu mai omenesce de catu in ale boieriloru, ceia fugea cu cetele si se asiediá pe mosiile regelui. De aici s'a esoatu pe la a. 1498 unu scandalu barbaru. Boierii adica au pornitu din acea cauza prooesu asupra regelui si iau amerintiati cu bataia (jus retorsionis, repressaliae), déca va mai indrasni a le lua pe sclavii loru, pana candu abia in a. 1504 s'a decretatu earasi unu articulu de lege (alu 16-lea), prin care se regulá stramutarea iobagiloru dela unu locu la altulu, dictanduse totuodata glóba de 25 marce de argintu asupra aceloru boieri, carii aru fura ori rapi cu sil'a pe iobagiulu (sclavulu) altuia. Acea lege a tienutu de bine de reu pana la a. 1514. In acelu anu inse cadidú stéu'a tieraniloru si nu mai resari pana in secolulu nostru. Eata cum.

Toma Bakacs archiepiscopu si primate alu Ungariei, unu omu trufasiu, desiertu si pradatoru, petrecundu in a. 1513 la Rom'a cu scopu cá se 'lu aléga pe elu papa, ci facunduse papa Ioanu fiulu ducelui Laurentiu Medicis sub nume de Leonu X-lea, acesta spre a satura in catuva trufia lui Bakacs ilu facu de legatus Papae preste orestinii din media nópte si resaritu, ii dete si putere de a inrola o armata mare de cruciati (Kurutz) in contra sultanului Selim, cu care inse Wladislau intr'aceea incheiasse pace. Ci Bakacs nu lasá pe regele in pace, pana nu aduná diet'a, in care dupa multe dispute in primavér'a a. 1514 se decide resboiu de cruciati in contra turciloru. Preste pucinu publicanduse cruciat'a, in vecinatatea Pestei se adunara la 40 mii, mai totu iobagi magiari, eara pe la Oradea, Alb'a regala, Colocsa si pe airea vreo 30 mii ómeni armati si insemnati cu cate o cruce pe vestimentu. Archiepiscopulu Bakacs dete aceloru osti tieranesci de supra comandatu pe unulu Dozsa György secuicu din Ardealu, pe care inse regele pentru o bravura militara intrapinsa asupra turciloru ilu nobilitase si daruise cu lantiu de aur. Intr'aceea nobilii nu potea suferi, cá iobagii loru tocma pe timpulu de lucru se 'si parasésca locuintiele si se mérga la óste; de aceea ei luava mesuri aspre, pentru-cá se 'si readuca pe sclavii loru, pedepsindu cumplitu pe familiile remase in satu pentru cei ce se aflá la óste. Vediendu preotii si comisarii lui Bakacs, ca óstea loru in modulu acesta trebue se se sparga, iritati in contra nobililoru, dechiarara pe acestia de rebeli si le amerintiara cu anatema, neci lipsira a inversiuná pe cruciati in contra loru. Acum regele si Bakacs demandara lui Dozsa, cá se nu mai priimésca tierani la óste si se manece indata in contra turciloru la Croati'a. Era pré tardiu. Meszáros Lörincz pop'a din Czegled suinduse pe unu locu inaltiatu si cuventandu de acolo la óste, dechiará nobililoru resboiu formalu. Altii mai multi preoti facura totu asemenea. Acum Dozsa se prochiamá de regele cruciatiloru, provocá si pe nobilii opincari cá se se unésca cu elu spre total'a stirpire a nobililoru mari, eara apoi se trase cu óstea sa spre Tis'a. Intr'aceea nobilii armati multu mai bine si adunati in óste mai regulata, batura pe tierani la cateva locuri. Ci Dozsa inca batú ostile lui Báthori István si ale episcopului Csáki Miklos si ocupá cetatea Ceanadu. De aici nainte crudimile recipróce se intinsera in o parte mare a tierii; tieranii nu dá pardonu la neci unu boieru, ci boierii inca macelá pe toti tieranii cati le cadea in mani. Dozsa se a-

pucá se bata cetatea Temisiórei, in carea se inchisese Báthori si in a dóu'a luna era se o ia cu fómea, déca nu venia Ioanu Zápolya vaivodulu Ardealului in ajutoriu. Acesta batú pe Dozsa fórté reu, ilu priuse pe elu si pre mai multi capitani de ai lui. Din acea óra nobilii macelara pana si pe femeile si pe pruncii iobagiloru, eara omorirea cu fómea, cu tiépa, prin róta, prin focu nu mai luá capetu; eara Zápolya se sfatui mai multe dile cu boierii cum se omóre ei pe Dozsa si pe 40 capitani ai lui. Sentinti'a fú identica cu ceea ce facu antropofagii din Americ'a, cá adicá pe Dozsa se 'lu friga de viu in tronu de feru, eara carnea lui se o dea capitanelorului cati au mai remasu in viéti'a cá se o manance. Asia s'a si facutu. Atunci turcii au saltatu de bucuria, eara iadulu avú serbatóre mare cá demustratiune in contra omenimii si a cristianismului; eara ungurii au potutu dice inoa de atunci: Finis Hungariae; pentru-ca nu la Mohács in 1526, ci la Temesió'a in 1514 s'a imormentatu suveranitatea Ungariei, prin I. Zápolya, eara la Mohács turcii nu mai oatu au constatat in ochii Europei, ca Ungari'a nu mai este.

Se vedemu inse acum ce face mai departe diet'a in privinti'a iobagiloru Ungariei si a tuturor tieriloru tienetóre de corón'a unгурésca, pentru-ca legile dietei tienute in tómn'a a. 1514 au avutu valórea loru pana la Mari'a Teresia si in parte tocma pana in a. 1848. Acea dieta carea isi scrise legile sale cu sange omenescu, pentru-ca omorirea iobagiloru nu incetá preste totu anulu, decretá intre altele multe ca: de si ar' trebui se 'si pérda totu iobagii capetele, totusi pentru astadata se móra numai capitani (generalii), sutasii, decurionii (corporalii) si toti revoltatorii iobagiloru si omoritorii nobililoru (art. 14 § 1); totu iobagii se 'si perda libertatea loru pentru totu seculii, se remana robi pe vecia ai domnilorului si neciodata se nu se mai póta muta dela unu locu la altulu (§ 3 et 4); acea sclavia se se intinde si asupra veduvelorului si filorului de iobagi, tocma de s'aru si marita si respective insura pe airea (art. 21 de 1514); acéstea legi se 'si aiba deplin'a loru valóre nu numai in Ungari'a, unde s'a escatu revolutiunea, ci si pe airea, adica in Transilvani'a, Croati'a, Slavoni'a etc. (art. 25 din acelasu anu); neci unu fiu de iobagiu se nu póta fi episcopu séu archiepiscopu (art. 24). Articuli 26, 27, 28, 29, 30, 31 contienú aspre pedépsé asupra nobililoru, episcopiloru, cetatiloru, carii aru cutesa se ia pe iobagii altora; eara pe regele ilu sílescu cá se midinlocésca re'ntórcerea aceloru iobagi, carii fugea de tirani'a domnilorului in Poloni'a, Moldavi'a, Moravi'a, Austri'a (art. 70 1514).

Pana la atata ajunsese crudimea ferósa, in catu diet'a din 1535 o marturisesce curatu, cumca iobagiloru ungureni nu le-a mai remasu de catu trupulu golanu. „Nihil enim praeter nudum corpus, illudque diris affectum verberibus miserae plebi relinquitur (art. 26 § 2 din 1536).

Asia neci dupa caderea la Mohács domnii nu s'au facutu mai buni. Ce vi se pare, ca dupa 10—20 ani sate si tienuturi intregi se supunea mai bine la turci, de catu se mai iobagésca domnilorului! Sub Ferdinandu I se facura cateva incercari spre a usiora sórtea tieraniloru, inse totudeauna fara resultatu; pentru-ca anume magnatii isi pastrara pana si jus gladii asupra loru. Legea dietala din 1547 inca n'a folositu nemicu, pentru-ca „domnii“ nu voira se soia de liber'a migratiune. Si totusi acea lege recunósce blastamulu cadidutu pe tíera intre altele cu urmatórele cuvinte: „Eara apoi dupa ce din mai multe esemple mai vechi si mai nóua s'a cunoscutu adesea si pe facia mani'a resbunatóre a prea bunului si marelui Ddieu, si dupa ce de cativa ani incóce neci unu lucru n'a stricatu atata Ungariei in floritóre, pre catu a stricatu subjugarea tieraniloru, a caroru strigare se 'naltia cu totu adinsulu la Ddieu“ § 1 spre a preveni mani'a lui Ddieu facatoru a tóte Diet'a tierii a mai statoritu inca si aceea in unanimitate § 2 Cá libertatea sermaniloru tierani se se restitué.*)

Ce vi se pare inse ómeni buni, ca acea lege facuta in

*) „Cum autem variis exemplis, vetustis et recentioribus saepenumero palam innotuerit Dei Optimi Maximi vindex ira, ob peccatum aliquod populi gravius: Neque ulla res magis ab aliquot annis florenti condamn Hungariae nocuisse videatur, oppressione colonorum, quorum clamor ascendit jugiter ante conspectum Dei.“ § 1. „Ad antevertendam indignationem Summi rerum omnium Opificis — — — Ordines et Status Regni — — — illud quoque statuerunt unanimiter.“ § 2 „Ut libertas miserorum colonorum — — restituatur (art. 26 de 1547).

numele lui Ddieu in data in urmatorulu anu 1548 s'a si des fiintiatu de catra urmatórea dieta prin art. 32!

In a. 1550 regele se mai incercase odata a indupleca pe dieta, cá se recunósca tieraniloru inca libertatea de a se muta dela o mosia la alt'a. Nu s'a potutu, pentru-ca maioritaea dietei a fostu in contra. De a-ci incolo pana pe la a. 1700 — 20 abia mai gasesci alte legi privitóre la iobagi de catu: „De repetitione colonorum,“ carii era dati cu totulu in potestatea domniloru si jupaniloru, cum si de paena homagiali, ca ce are a plati nobilulu in bani, déca va omori pe vreunu iobagiu nevinovatu, de pedéps'a taiarii de mana, déca tieranulu ar' cutesa se pórté arma de focu (pusca), de opréla tieraniloru de a ambla calare si alte legi barbare de natur'a acestora.

Imperatulu Carolu VI inca s'a incercatu multu a usiora sórtea tieraniloru, ci n'a potutu scóte mai nemicu la cale.

(Va urmá).

Borgo-Bistriti'a in districtulu Naseudului.

In 14 Iuniu 1864 in Nr. 163 alu gazetei „Hermannstädter Zeitung“ eara a esitu unu articlu in contra locuitoriloru din Borgo-Bistriti'a in privinti'a certei loru cu comun'a Uifalau pentru muntele Vulturu si Bréza, prin care anonimulu corespondinte nu are altu scopu, de catu scalciandu adeverat'a stare a lucrului a preocupá opiniunea publica si a inegri pe fostii granitarii romani inaintea supremelor auctoritati ale tieriei.

Lucrulu sta in privinti'a acésta precum urmédia.

Cért'a intre comunele B.-Bistriti'a din districtulu Naseudu si Uifalau din districtulu Bistritii, pentru muntele Vulturu si Breaza, nu a inceputu in anulu 1863, precum se exprima anonimulu corespondinte, ci inca in anulu 1838 candu sustá aici militi'a granitarii.

Spre a poté lamuri adeverat'a stare a acestui obiectu trebue se facemu urmatórea deductiune:

Muntele Vulturu si Breaza au fostu inainte de militarizarea valei Borgoului in posesiunea comunei Borgo-Dioseni; — in anulu 1783 dupa cum dovedesce urbariulu din archivulu fiscalu, se aflá acelu monte inca totu in posesiunea mentionatei comune; — in anulu 1795 in 22 Aprile spre a aronda hotarele intre comunele granitialesci ale divisionului alu 2-a din fostulu cercu alu regimentului alu 2. granitialescu prin deregatoriile militaresci, in privinti'a montiloru s'a facutu cu concederea c. r. supremei prefecturi de arme din Transilvani'a unu schimbu, si asia s'a transpusu comunei B.-Bistriti'a muntele Breaza, de care tiené si Vulturulu, in posesiune si proprietate.

Din anulu 1795 pana in anulu 1838 au folositu fostii granitarii din comun'a B.-Bistriti'a muntele Vulturu si Breaza in pace fora de a fi de cineva conturbati, inse in acelu anu au venitu locuitorii sasesci din comun'a Uifalau inarmati pe acei monti si au prevaricatu in padurile granitialesci.

Intielegundu fostii granitarii, cumca locuitorii din Uifalau vreau se le ocupe muntele cu poterea, au esitu si ei in faci'a locului si folosinduse de jus-repulsionis au respinsu pe locuitorii sasesci, au renovatu movilele stricate de locuitorii sasesci — si s'au sustienutu in posesiunea montelui.

Magistratulu Bistritiei, dupa ce au auditu ce s'au intemplatu pe acelu monte, si ca granitarii nu se lasa, ca nesce oi a fi tumsi si mulsi, au facutu larma mare in tóta tíera, dara neadeverurile scrise de acelu magistratu nu s'au primitu de bani buni de inaltele autoritati militaresci, si asia esindu o comisiune micsta, adica din partea fostului regimentu de granitia, catu si din partea magistratului Bistritiei in faci'a locului a recunoscutu acelu magistratu, cumca muntele Vulturu si Breaza este proprietatea granitariiloru.

Din anulu 1838 pana in anulu 1851 adeca, in tempulu pana a sustatu institutul de granitia militarescu, au folositu totu fostii granitarii din Borgo Bistriti'a acelu monte.

In anulu 1851 dupa redicarea institutului granitariu in Ardealu eara au venitu locuitorii sasesci cu pusci si inarmati asupra B.-Bistritieniloru, inse atunci au fostu fratii nostri sasi de totu circumspetti, ca pana candu au esitu toti locuitorii armati cu pusci si furci de feru asupra Bistritieniloru spre a ocupa muntele Vulturu si Breaza, au tramisu totu una data pe alta cale la fostulu subcomisariu din B. Prund o deputatie de 2 batrani cu plangere, ca Bistritienii au esitu asupra lor si vreu sei bata, si asia tramitendu dn. subcomisariu 12 gendarmi calari au impeditu pe B.-Bistritieni in apararea bunului lor, amenitiandule cu esecutiune militara si cu 40 de betie.

Asupra acestei dispusetiuni nedrepte s'au plansu fostii granitarii din B.-Bistriti'a inmediate serenitatii Sale priceplui si gubernatoriului Carolu de S o h w a r z e n b e r g , carele au mandatu comandai districtuale a districtului Reteagu a esi in faci'a locului si a trage o linia provisoria imperativa preste acelu monte, spre a impedece esesele.

In anulu 1852 au si esitu comandantulu districtului Reteagu colonelulu Anthoine in faci'a locului, si a trasu o linia provisoria bona fide, pe unde ia fostu placutu, facundu Bistritieniloru cunoscutu, ca au voia libera asi cerca dreptulu lor pe calea legii civile. Din anulu acesta pana in anulu 1863 eara a fostu pace, — inse in acestu anu eara au esitu sasi armati cá se ocupe totu monte si dincóce de lini'a provisoria, si dupa ce au esitu B.-Bistritienii sesi apere pamentulu lor mostenitu dela parintii — mosii si stramosii lor, au telegrafatu magistratulu Bistritiei, Telegramu dupa Telegramu la presidiulu gubernului transilvanu, si asia in acelu anu s'a inoitu eara lini'a provisoria din 1852 facundu comisiunea locuitoriloru din B.-Bistriti'a totuodata cunoscutu, ca 'si potu cerca dreptulu lor pe calea legii civile.

Din cele indicate póte veru cine pricepe, cumca dupa dreptulu naturei si alu legiloru austriace a judeca in asta céta este competentá sedri'a generala a districtului Naseudu, inse neciodata judecatori'a districtului Bistritii. Totusi fostii granitarii, cari cá nesce soldati, sunt invatiati a jubi si cinsti dreptatea intielegundu, ca magistratulu Bistritiei 'si arogédia dreptulu de foru competente si cumca noi locuitorii din B.-Bistriti'a inoa avemu dreptu a privi numai judecatori'a districtului Naseudu de foru competentu, ne mai vrendu a mai molesta pe inaltele locuri cu suplicii in privinti'a competintiei forului judecatorescu alu district. Naseudu in asta causa contraversa, s'a rogatu la inalt'a suprema judecatoria casativa, cá se bine voliésca a delega o judecata nepartinitória spre a decide in cert'a asta contraversiunata. Inalt'a curte casativa luandu in drépta consideratiune, cumca judecata debue se fia in trebi de acéste independenta si ne interesata, pe bas'a dreptelor legi austriace, care sunt unu bunu comunu alu tuturor supusiloru austriaci, au delegatu in caus'a acésta cá foru nepartinitoriu pe judecatori'a din Teac'a. Asupra acestei inalte otariri a recursu acum magistratulu Bistritiei la treptele inaltului tron u, inse noi suntemu incredintiati, cumca pre inaltulu tron u nu va da unei cereri asia de nedrepte ascultare, si acésta nu va face cu atatu mai tare, cu catu nedreptatile si asupririle, care le au facutu magistratulu Bistritiei fostiloru granitarii in seculu a 17-a si alu 18-a au fostu asia de mari, in oatu chiaru prefectur'a de arme a Transilvaniei a facutu reg. guvernulu transilvanu de atunci cunoscutu, cumca pe aratarile cele false ale magistratului Bistritiei nu va da neci unu ostasiu de asistentia ori esecutiune.

Borgo-Bistriti'a in 13 Iulie 1864.

Simeone Popp, jude com. Theodoru Monda notariu. Gregor Gyozza, Lazar Pavel, Nicolai Bonoci toti membrii comunali.

— (Noua organizarea Transilvaniei). Proieptulu de lege despre impartirea tieriei de nou proieptata de guberniu, impreuna cu dóua acluse sunatóre despre statulu personale alu administratiunei politice si a dreptatei, tóte aceste acte afundu taiatóre in starea de facia a Transilvaniei le amu cetitu aici cu mare luare a minte nu numai, dar' amu ascultat si parerile diferite in caus'a aceasta, amu consideratu dupa pucinele nóstre poteri tóte impregiurarile topografice, etnografice, nationale, de economi'a statului, ale administratiunei politice si ale dreptatei; ba chiaru interesele economiei natiunale, si amu aflatu, cumca acésta impartire, de si numai proieptata, in asemenare cu cele de curundu trecute, ba chiaru cu casta de acum, este cu multu mai buna de catu tóte cele alte, dicu ea e buna numai relative, ca neci unu lucru omenescu nu póte fi absolutu bunu.

In minutele aceste asi voi, cá de se va poté, se ajutu si eu la deslegarea acestei probleme, de si nu amu onórea a sedé pre scaunele dietale, si dicu, ca acésta impartire a Transilvaniei asia cum a fostu in ante de 1848 si dupa cum se introduso inca in primaver'a anului 1861 este una din cele mai rele. A-ci me rogu sa fiu bine intielesu, eu nu voiescu se osindescu trecutulu. Atunci candu s'a facutu aceasta impartire au sustatu impregiurari cu totulu diferite de cele, in care traimu noi; atunci candu tier'a era amenintiata din mai multe parti, si candu nu era armata statatóre, cum este acum, dar' fiacare nobilu era detoriu a sari la apararea patriei, pentruca nobilii din unu comitatu mai lesne se se póta aduna sub stindartulu comitelui lor, carele era totuodata diregatoriulu comitatului politiou, a fostu lipsa neaparata, cá unu comitatu se se lungeasca din unu ungiu alu tieriei pana in celalaltu,

in tocma pre cum le vedemu astadi figurandu; daru dupace aoele impregiurari astadi s'au schimbatu cu totulu, urmésa de sene, ca acea impartire nu mai corespunde cerintelor de astadi neci intru 'n respectu. Prin aceasta impartire de acumu administratiunea politica, carea dupa natura unei administratiuni bune, ar' trebui se fia repede si energiósá, scopulu nu se póte adiunge, pentru-ca pana candu adiunge una ordinatiune din centrulu unui comitatu pana la cele mai departate locuri, — mai alesu ca judecii procesuali nu locuescu in locuri provideute cu cursuri postale, si admanuarea scrisoriloru oficióse adese ori se intardie fórté tocma din acésta cauza, fiendu ertatu fia carui asi alese loculu oficiului dupa placulu lui — adese ori se in schimbá impregiurile, si inca adeseori trecu septemani, pana candu se capeta, ne mai pomenindu acea impregiurare, ca cei mai multi din judecii procesuali escurgundu in procesu pentru trebile oficióse si acuse ne avendu personalu ajutatoriu, nu sunt in stare a primi scrisorile oficióse la tempulu seu. Dar' cea mai mare cauza si mai batátóre la ochi este, ca municipale de acumu sunt fórté ne asemenea, pentru care spesele statului in totu respectulu au trebuitu se ur-ce in locu se scada, lucru, care interésá pre guberniu in tocma cá si pre locuitorii tiei, pentru-ca, déca se facu atate spese, si guberniulu si tiér'a este in dreptulu seu a pretinde, cá tóta administrarea se fia buna, repede, si energiósá; cea ce in impregiurari de facia este absolutu cu nepotentia, mai alesu, ca unele municipii stau mai multu din enclave, séu parti dismembrate dela centrulu administratiunei municipiului.

Déca ar' fi ceva de indreptatu in proieptulu guberniului, acea ar' fi numai de natura secundaria, adeca ar' fi cá unele comune se se smulga de a-ci, si se se intrupeze colo; pentru-ca ori cum vei face impartirea, amestecarea nationale nu o poti incungiura, de óre-ce locuimu si traimu amestecati unii cu altii.

A se mai inmulti municipiile ar' fi totu atata catu a imulti spesele statului pentru folosu puoinu, séu pentru interese private; a scari din municipii ar' fi a sminti interesele poporului, pentru-ca prin acésta o mare parte ar' veni prea de parte din centrulu comitatului si se are repeti smint'a de carea amu voii cu totii se scapamu.

Deci guberniulu are interese evidente pentru organisarea aceasta, si au interese vitale popórele, care ai' dori cá centrulu municipielu se fia de fiacare catu se póte mai aprópe, si dorimu, cá organisarea acésta cernuta si bine desbatuta si egalisata in diet'a tiei oatu mai curundu se se infintieze.

Ce se mai dicu despre platile oficiiloru? Ele sunt destulu de bine proieptate, si se si cuvine, cá cei, carii isi sacrificá viét'a pentru serbitiulu publicu, se fia platiti bine, pentru-cá guberniulu cu totu dreptulu se póta pótti dela ei serbitie corespundietóre.

Inse cea mai mare facero de bine o vedu eu in acea dispusetiune, ca oficiatii se voru denumi de guberniu si nu se voru lasa ursitei pentru-cá in afacerile loru se se clatine cá trestia de ventu. Dreptulu alegeriloru in sene socotitu e unu dreptu pretiuitu, nu o potu nega, dar', dupa cum fú practisatu in Transilvani'a si chiar' dupa natur'a lui este impreunatu cu multe scaderi si nefericiri, cea ce se dovedece prin atatea ticalosii intemplete mai pe totu loculu, unde se folosesc acestu dreptu. Din consideratiune deci pentru binele publicu aflamu, cu guberniulu a facutu bine, candu a delaturatu alegerile, care se facu tumultuarie si a pusu in loculu loru denumirea.

Si alegerile si denumirile isi au ale loru scaderi, mai alesu déca nu se considera meritele fora se de locu favorului nepotismului etc., dar' parti umbróse au in totu casulu, dupa a mea parere, alegerile, or' cum s'ar' si controla. — X.Y.Z.

Cronica esterna.

„France“ diurnalu ofic. din Parisu, serie, ca visit'a reg. Belgiei in Vichi, unde se afla si Napoleon la bai, are de scopu a midiuoci o cordialitate mai strinsa intre Francoi'a si Angli'a. Latour d'Auvergne, internunciulu Francei la London, inca se astépta in Parisu. — Sultanulu tranite o comisiune militara la Chalons in tabar'a francesá. — 800 germani dela Rinu sosira in voiagiú la Parisu.

Comerciulu diplomaticu alu Rusiei cu Rom'a s'a intre-

ruptu de totu, fiendu-ca dupa rechiámarea lui Kisselef acum se rechiámá din Rom'a si cancelariulu br. Maierdorf. Garibaldi vine éراسi la Caprera. —

ROMANIA. La propunerea dn. ministru de cultu si instructiune D. Bolintineanu, care face epoca in misiunea de a inaltia institutiunea, Alteti'a S'a Domnulu Alecsandru Ioanu I. a decretatu asia:

Art. I. Facultatile din Bucuresci unite impreuna voru purta numele de: Universitatea din Bucuresci.

Art. II. Profesorii facultatiloru se voru aduna impreuna si voru alege pe rectorulu universitatii.

Art. III. Profesorii fia carei facultati in parte voru alege pe decanulu facultatii respective.

Oficiulu e cu Nr. 765, Iulie 4.

(Modificatiuni indeplinitóre statutului.) In preambululu statutului. Principatele-Unite potu in viitoru a modifica si a schimba legile care priivescu administratiunea loru din laintru, cu concursulu legalu alu tuturor puteriloru stabilite, si fara neci o interventiu; se intielege inse ca acésta facultate nu se póte intinde la legaturele care unescu Principatele cu imperiulu Otomanu, neci la tratatele intre inalta Pórta si celelalte puteri, care sunt si remanu obligatorii pentru aceste Principate.

La art. III. Neci o lege nu póte fi supusa sanctiunei Domnului inainte de a fi discutata si votata de Domnu, de adunare electiva si de senatu. (Adunare ponderatrice).

Domnulu acórda sau refusa sanctiunea s'a.

Ori-ce lege cere invoirea a tustreleloru puteri.

In casulu candu guvernulu ar' fi nevoitu a lua mesuri de urgentia, care ceru concursulu adunarii electivé si alu senatului, in timpulu candu aceste adunari nu sunt deschise, ministerulu va fi datoru a le supune la cea d'antainu convocatiune motivele si rezultatulu acestoru mesuri.

La art. VII. Din 64 membri ai adunarii ponderatrice, 32 voru fi alesi si numiti de Domnu dintre persónele, care au sercítatu cele mai inalte functiuni in tíera, sau care potu justifica unu venitu anualu de optu sute galbeni. Catu pentru-cei lalti 32 membri, ei voru fi alesi dintre membrii consilieriloru generale ale judetieloru si numiti de Domnu pe o lista de presentatiune de trei candidati pentru fiacare districtu.

La art. VIII. Acesti 64 de membri ai senatului alesi in conformitate cu dispositiunile articolului de mai susu, se renoescu din trei in trei ani cate o diumetate.

La art. XI. Mitropolitulu primat este de dreptu presiedintele senatului. Unulu din vicepresiedinti ai adunarii ponderatrice, luatú din acestu corpu, este numitu de Domnu; celalaltu vice-presiedinte si biuroulu suntú alesi de senatu.

La art. XII. La finitulu fia-cariea sesiuni, senatulu si adunarea electiva voru numi fia-care unu comitetu ai caruia membri voru fi alesi din sinulu loru. Ambele comitete se voru intr'uni in comisiune micsta, spre a face unu reportu Domnului asupra lucruriloru ultimei sesiuni si ai supune cestiunile de imbunatatire ce ar' crede trebuitóre in deosebitele ramuri ale administratiunei. Aceste propuneri voru puté fi recomandate de Domnu consiliului de statu, spre a fi prefacute in proiecte de lege.

La art. XV. Petitiunile date senatului, voru fi tramise unei comisiuni ad-hoc, care le va examina si va face unu reportu, spre a fi comunicatu guvernului.

Brasiovu ^{22/6}. Alaltieri representarea dramei „Gabrin'a“ séu Camer'a léganului se dede cu atatu succesu, incatu chiaru si strainii 'si dederá cea mai favoritoria judecata despre destoinici'a trupei acesteia, care merita a fi cercetata in productiunile sale cu tóta caldur'a. Traducerea de d. Poenaru nu prea gustá din fantan'a purismului limbei in unele expresiuni, cu tóte acestea, totulu a reesitu incoronatu cu cele mai vii aplause si bravarii. In Nr. tr. la baba harca cetesce d. Albesc'a in locu de d. Dimitresc'a.

Domniórele romane de aici dedicara D. Directrice Fani Tardini si chorului teatralu nationalu in semnu de onóre una poesia tiparita, frumosu adustata si, care esprima bucuri'a pentru presentia artistiloru si devotamentulu, cu care 'si tindu man'a de a contribui la inaltierea stimei nationale.

Cursurile la bursa in 21. Iuliu 1864 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 49 ⁵ / ₁₀ cr. v.
Augsburg	—	—	113 „ 65 „